

10. Il'jenko, O.V. (2013). *Strategii' mizhnarodnoi' ekonomichnoi' bezpeky v umovah globalizacii' (marketyngovuj aspekt)*. Kiev: Nacional'nyj aviacijnyj universytet.
11. Zasans'kyj, V.V. (2012). Theoretical foundations of economic security. *Policejs'ka osvita i praktyka*, 1(2), 69-92.
12. Zasans'kyj, V.V. (1998). *Detinizacija ekonomiky v perehidnyh suspil'stvah: upravlins'kyj aspekt*. L'viv: Politeks.

KURLINA Oksana Vasylivna,

PhD (Economics), Associate professor, Assistant professor, Department of civil law and procedure, National Academy of Internal Affairs

THEORY OF ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

Abstract. Introduction. Basically, the issues of economic security are considered at the macroeconomic level. Attention focuses on the segment, sectoral approach in the study of the problem, which in turn makes it impossible for economies of European countries to fully prepare for the existing threats. In this connection, there is a need for further study of the issue especially in the context of macroeconomics as a segment of mega European economic system. **Purpose.** The purpose of the article is to analyze different points of view regarding the concepts of economic security of the state. **Methods.** Causal method, methods of analysis and synthesis of historical and logical methods. **Results.** The economic security providing is the main topic of the article. Comprehensive analysis of modern and former views on the given question was conducted in its historical transformation. Various approaches of determining economic security were considered. The best model of ensuring the economic security was offered for Ukraine. The need of close cooperation of Ukraine with the European Union was proved. **Originality.** It was determined that the choice of models providing economic security should be determined according to the stages of development. Detailed classification of the stages of development of countries in violation of the objective economic laws and mechanisms of influence on the management of economic and financial systems criminogenic factors is offered. **Conclusion.** The issues of economic security are considered at the macroeconomic level. Attention focuses on the segment, sectoral approach in the study of the problem, which in turn makes it impossible for economies of European countries to fully prepare for the existing threats. In this connection, there is a need for further study of the issue especially in the context of macroeconomics as a segment of mega European economic system. The question was researched considering stable social and political situation in the country as well as in the whole world. The research to provide economic security as the basis for national security was not carried out under conditions of social and political crisis, war.

Keywords: EU, globalization; economic security ensuring; national security; microeconomics; macroeconomics; European economic system.

Одержано редакцією: 11.01.2016
Прийнято до публікації: 17.01.2016

УДК 346.5

КУЦЕНКО Дмитро Миколайович,
викладач, кафедра кримінально-правових
дисциплін, Східноєвропейський університет
економіки і менеджменту, м. Черкаси

ЮРИДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ У ЯКОСТІ ЗАСТАВИ: ЗАГРОЗИ ДЛЯ КРЕДИТОРІВ

Встановлено, що використання корпоративних прав у якості застави може бути досить ризикованим для кредиторів процесом. Визначено ризики та особливості, що супроводжують процедуру реалізації корпоративних прав, що були передані в якості застави, у вітчизняних економічних і правових реаліях. Досліджено зарубіжний досвід застави акцій (на прикладі англійської практики). Конкретизовано юридичні особливості передачі у заставу частини у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) в Україні.

Ключові слова: корпоративні права; застава; кредитор; товариство; акція; ризик; предмет застави; статутний (установчий) капітал.

Постановка проблеми. Корпоративні права та особливості управління корпоративними правами у сучасних економічних умовах питання актуальне та буденне, особливо зважаючи на те, що впродовж останніх років процеси корпоратизації вітчизняної економіки об'єктивно були утруднені внаслідок впливу ряду негативних факторів. У їх числі необхідно відзначити такі, як катастрофічне падіння обсягів виробництва продукції, що випускається, посилення різного роду структурних диспропорцій на всіх ієрархічних рівнях економіки, труднощі розвитку виробничого підприємництва тощо Крім того, в системі стримуючих факторів особлива роль належить комплексу невирішених проблем правового характеру.

Корпоративні спори на разі залишаються однією із найбільш цікавих категорій справ, розглянутих судами. На сьогоднішній день питома вага корпоративних спорів серед інших цивільних справ не дуже великою. Однак такі справи вигідно відрізняються кількістю задіяних інститутів права, що надає корпоративним конфліктам особливу важливість серед інших цивільних суперечок. Крім того, досі залишається ряд проблемних питань у практиці вирішення конфліктів, пов'язаних з переходом корпоративних прав і передачею їх у заставу.

За часів підвищеної економічної активності та пов'язаного з нею кредитного буму в Україні, пік якого пройшов у вже віддаленому 2008 р., кредитори із легкістю брали в якості забезпечення виконання зобов'язань за виданими позиками активи різного виду. Прагнучи до нарощення кредитного портфелю будь-якою ціною, та у гонитві за новими клієнтами, кредитори особливо не звертали увагу на реальну вартість предмету забезпечення, його якість і тим більше на юридичні ризики прийняття активу в забезпечення. Не були винятком корпоративні права українських підприємств. Однак нині, у ситуації, коли не кожен боржник через об'єктивні економічні обставини здатен повернути отримані кредитні ресурси, питання реалізації застави, отриманої у формі корпоративних прав, набуває для банківських установ та інших кредитних інституцій особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, питання економічних та юридичних відносин, що виникають у сфері корпоративних прав, досить широко розглядається у сучасних наукових джерелах. Так, Кравченко С. С. розглядає сучасні аспекти, пов'язані із визначенням сутності корпоративних прав [1], Черничинець С. вивчає існуючу методологію дослідження сутності корпоративних прав [2], Івченко А. М. конкретизує правове забезпечення корпоративних правовідносин [3], Симонян Ю. Ю. досліджує правову природу корпоративних відносин та визначає ознаки та особливості відповідальності за правопорушення у сфері корпоративних відносин [4, 5]; Пелипенко О. С. визначає ключові ризики, що пов'язані з укладенням договору застави корпоративних прав [6], Пашутіна В. деталізує основні підходи до розуміння сутності зловживання корпоративними правами [7], Шуба Б. В. досліджує корпоративні права і їх захист альтернативними способами [8], Сафронова О. вивчає розвиток організаційно-правових механізмів державної протидії корпоративному рейдерству в Україні [9], Манцуров І. Г. пропонує авторський підхід до вирішення проблеми оцінки економічної безпеки власності підприємства на корпоративні права [10]. Однак, специфічні проблемні питання, як от особливості передачі корпоративних прав у заставу або їх реалізація у якості заставного майна, і ризики для кредиторів, спровоковані цим процесом, не знайшли належного відображення у економічній та юридичній фаховій літературі.

Мета та завдання статті. Метою статті є виявлення ризиків, що виникають для кредиторів через вітчизняні юридичні особливості передачі корпоративних прав у заставу. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити ряд наступних завдань:

- 1) виявити особливості застави корпоративних прав як форми забезпечення банківських кредитів;
- 2) розглянути способи звернення стягнення на акції, передані в заставу, відповідно до зарубіжного досвіду (а саме за англійським правом);

- 3) визначити особливості задоволення вимог кредиторів, що мають у заставі корпоративні права, та конкретизувати ризики, притаманні цьому процесу у вітчизняній практиці;
- 4) сформулювати висновок щодо ефективності застави корпоративних прав як способу забезпечення кредитних зобов'язань в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття корпоративних прав визначено ст. 167 господарського кодексу України (ГК України), відповідно до якої корпоративні права - це права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами [11].

Застава корпоративних прав нині є досить поширеним видом забезпечення банківських кредитів. Банк-кредитор враховує те, що корпоративні права є певним об'єктом, що має цінність, і, у разі порушення боржником умов повернення кредиту, за рахунок його реалізації можна буде компенсувати заборгованість або її частину. Проте, в силу певних правових особливостей звернення стягнення на корпоративні права, застава останніх у більшості випадків є додатковим забезпеченням зобов'язань боржників перед кредитними установами.

Зустрічаються випадки, коли в якості застави використовуються корпоративні права підприємств. Подібна практика є досить спірною і викликає безліч питань як у сторін, що укладають подібну угоду, так і у юристів-теоретиків.

Як стає зрозуміло із визначення, корпоративні права поєднують різні за характером і комплексні за змістом права, як майнові, так і немайнові. До майнових належить право на отримання прибутку, право на отримання частини майна суб'єкта господарювання (товариства) у випадку його банкрутства та ліквідації. Серед немайнових прав - право на участь в управлінні підприємством, одержання інформації про діяльність господарського товариства. Перераховані права мають неподільний характер, так як підставою їх виникнення та існування є єдина обставина, а саме – володіння особою часткою або частками у статутному (установчому) капіталі господарського товариства. Якраз по цій причині в судовій практиці досить часто зустрічаються випадки, коли подібні права учасників визнаються такими, що не можуть розглядатися як самостійні об'єкти правовідносин, не визнаються як суто майнові права, а отже, не можуть бути предметом застави.

Ще однією причиною, яка стримує практичне застосування застави корпоративних прав, є те, що предметом застави не можуть бути вимоги, що носять особистий характер, а також інші вимоги, застава яких заборонена законом [12].

Як демонструє практика кредитування, найбільш часто вживаним видом застави корпоративних прав є застава акцій. Це пояснюється наявністю по даному виду цінних паперів досить чіткого юридичного регламентування щодо угод, пов'язаних із їх відчуженням і обтяженням.

Розглянемо особливості практики застави акцій. Дане питання можна дослідити більш предметно, звернувшись до зарубіжного досвіду, історія якого є набагато довшою, за вітчизняні прикладні аспекти.

За англійським правом на практиці застосовуються три основні способи звернення стягнення на акції, переданих у заставу.

Продаж акцій. Заставодержатель має право в силу закону (implied right) продати акції, що перебувають у заставі без необхідності звертатися за рішенням суду за умови, що договір застави був укладений в спеціальній письмовій формі «deed». Однак на практиці рекомендується прямо передбачити в договорі застави право заставодержателя продавати акції, що знаходяться в заставі. При цьому англійське право покладає на заставодержателя цілий ряд зобов'язань перед заставодавцем у разі продажу акцій, що перебувають в заставі (наприклад, діяти в інтересах заставодавця, продавати акції за найвищою ціною, не продавати акції самому собі і своїм пов'язаним особам, тощо).

Призначення керуючого майном (receiver). Заставадавець може самостійно призначити управителя у випадку, якщо таке право прямо передбачено договором застави, або звернутися до суду за відповідним призначенням. Для заставадержателя більш привабливим є самостійне призначення керуючого, тому що воно здійснюється досить швидко, і такий керуючий буде зобов'язаний діяти в інтересах заставадержателя, у той час як керуючий, призначений судом, буде посадовою особою суду (officer of the court) і буде зобов'язаний діяти в інтересах як заставадержателя, так і заставадавця. Так як законодавство детально не регулює повноваження керуючого, договір застави повинен містити детальні повноваження керуючого у разі його призначення (наприклад, право переоформити акції на своє ім'я, право голосу, право отримувати будь-який дохід від акцій, тощо).

Стягнення акцій (appropriation). Даний спосіб звернення стягнення на акції є єдиним прямо врегульованим на законодавчому рівні спеціальним документом – Правилами фінансового забезпечення 2003 року (Financial Collateral Arrangements (No 2) Regulations 2003). Це дозволяє заставадержателю здійснювати стягнення безпосередньо, без необхідності звернення до суду за відповідним рішенням і без залучення третіх осіб. Стягнення є можливим у випадку, якщо воно прямо передбачено в договорі застави. Умовою стягнення є проведення оцінки акцій відповідно до умов договору застави (така оцінка в будь-якому випадку повинна здійснюватися на ринкових умовах).

При зверненні стягнення на акції українських емітентів, переданих у заставу за українським правом, перед заставаутримувачами на практиці спочатку постає одне принципове питання: ініціювати звернення стягнення на акції в судовому порядку або в позасудовому? Особливості реалізації першого варіанту в Україні очевидні - ніхто не може гарантувати результат. Звернення заставадержателя в суд кожного разу нагадує гру в російську рулетку. Але через ряд вагомих причин, ефективність звернення стягнення в позасудовому порядку також викликає велику кількість питань.

Важливою є також та обставина, що у разі звернення стягнення на акції шляхом набуття права власності заставадержателем сторонам необхідно визначити вартість, за якою переходимуть права на акції. Визначення вартості зазвичай проводиться за згодою сторін або на підставі оцінки незалежним оцінювачем. На практиці визначення ціни часто перетворюється на переговорний процес: заставадержатель збиває ціну, а заставадавець її завищує [13].

Свої особливості має і передача у заставу частини у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ). Передаючи в заставу частку в статутному капіталі ТОВ, учасник розуміє, що на неї можуть звернути стягнення при невиконанні ним зобов'язання, забезпеченого заставою.

Однак передачі частки в ТОВ в якості забезпечення може перешкоджати ряд юридичних моментів. Однією з найголовніших і важких для вирішення проблем є необхідність внесення змін до статуту ТОВ, пов'язаних із поступкою частки в статутному капіталі на користь кредитора-заставадержателя. Тобто для отримання кредитором правового статусу учасника товариства недостатньо дій самого учасника-боржника, потрібні дії третьої особи - ТОВ, яке не має жодних зобов'язань перед кредитором.

Вищевказане щонайкраще свідчить про те, наскільки проблемним може бути виконання договору застави, предметом якого є частка в статутному (установчому) капіталі ТОВ. Адже цей вид застави породжує занадто багато труднощів як із зверненням стягнення на предмет застави, так і з захистом прав заставадержателя при порушенні заставадавцем заборон, встановлених законодавством про заставу. Тому перш ніж укладати такі договори, кредиторам потрібно прискіпливо зважити всі «за» і «проти» та проконсультуватись із юристами.

На початковому етапі структуризації операції кредиторі слід позбутися ілюзії про повноцінність і самодостатності такого виду забезпечення, як заставу корпоративних прав. Це в рівній мірі належить як до частки участі в товаристві з обмеженою відповідальністю,

так і до акцій в акціонерних товариствах. Більш того, це твердження також є справедливим як для української практики, так і, по суті, для практики використання такого забезпечення майже в будь-якій іншій юрисдикції. Обґрунтовується цей вихідний постулат простою математикою: якщо корпоративні права не підкріплені активами, вони не мають ніякої цінності. Відповідно, обтяження корпоративних прав – це лише допоміжний інструмент реалізації однієї із безлічі стратегій звернення стягнення на актив, покликаний захистити інтереси кредитора в разі дефолту позичальника. Природно, при наявності домовленості на комерційному рівні не використовувати в якості забезпечення ніяких активів, крім корпоративних прав, розглядати таке забезпечення лише як допоміжний елемент при можливому зверненні стягнення не видається можливим. Кредитор у такому разі повинен усвідомлювати те, що таким чином забезпечений кредит рано чи пізно може перетворитися на бланковий, не підкріплений ніяким активом, який має хоч якусь матеріальну цінність.

Наступний момент, який не можна лишати поза увагою у контексті застави корпоративних прав вітчизняних юридичних осіб, - це пріоритетне право придбати частку / акції, якими володіють існуючі учасники / акціонери товариств. Безумовно, йдеться про товариства з обмеженою відповідальністю та приватні акціонерні товариства. Це закріплене в законодавстві пріоритетне право викупу в деякому розумінні диктує пакет додаткових документів, які слід оформляти при обтяженні зазначених корпоративних прав. Зокрема, кредитор повинен отримати попередню згоду всіх існуючих учасників / акціонерів на отримання у власність таким кредитором частки / акцій у разі звернення стягнення. Тим не менш, така згода аж ніяк не є вирішенням усіх проблемних питань, враховуючи неможливість надання їй безвідкличного характеру.

Зазначена вище можливість отримання згоди учасників / акціонерів, звичайно, додає кредитору правової впевненості на випадок звернення стягнення шляхом придбання частки / акцій у власність. Але, на жаль, цей підхід практично не здатний вирішити проблему, якщо кредитор приймає рішення звертати стягнення шляхом продажу частки / акцій третім особам.

Очевидно, що переважна більшість кредиторів, як правило, не прагне приміряти на себе роль нового власника чужого, часто не дуже знайомого, бізнесу і тому звертає стягнення на корпоративні права практично в саму останню чергу, коли грошових коштів або ліквідних активів у боржника вже немає або дістатися до них для кредитора не видається можливим. Якщо тільки, звичайно, кредитор спочатку не планує використовувати найменший привід для оголошення дефолту і захоплення підприємства, вчинення рейдерської атаки. Звернення стягнення на корпоративні права – аж ніяк не самий легкий і дешевий процес. Тим не менш, якщо кредитор заздалегідь врахує і мінімізує численні ризики, а також правильним чином вибудує безпосередньо процес звернення стягнення, то, швидше за все, в кінцевому підсумку всі його зусилля виявляться не марними [14].

Таким чином, у сучасних умовах господарювання в Україні, враховуючи наявні правові реалії, за своєю суттю заставу корпоративних прав можна назвати є малоефективним способом забезпечення, оскільки:

- 1) при заставі корпоративних прав заставодержатель не отримує ніяких прав щодо управління та контролю над суб'єктом господарювання (товариством). Це дає можливість заставодавцю спільно із іншими учасниками товариства переоформити його активи або збільшувати його фінансову заборгованість, що знижує вартість корпоративних прав, які перебувають у заставі;
- 2) несумлінний заставодавець може вільно відчужити передані у заставу корпоративні права третім особам (хоча обтяження на корпоративні права реєструється в Реєстрі обтяжень рухомого майна, проте ці обтяження жодним чином не мають впливу на державну реєстрацію щодо зміни складу засновників товариства у державного реєстратора);
- 3) механізм звернення стягнення на частки в статутному (установчому) капіталі на разі не є недосконалим – на практиці заставодержателі стикаються із проблемою

невизнання іншими учасниками товариства його нового учасника - заставодержателя, створення штучних перешкод щодо затвердження нового складу учасників і реєстрації нового учасника тощо).

Враховуючи наявність наведених ризиків, застава частки менше ніж 60% від статутного (установчого) капіталу товариства може вважатись недоцільною. У решті випадків застава корпоративних прав переважно застосовується не як окремий спосіб забезпечення зобов'язань, а як комплексний механізм, що використовується паралельно із іншими способами забезпечення зобов'язань (зокрема, в заставу (іпотеку) передаються цінні фінансові або матеріальні активи товариства та окремо корпоративні права на нього).

Для мінімізації наведених ризиків до умов договору застави сторони мають право внести обов'язки заставодавця щодо заборони прийняття певних рішень, що можуть негативно вплинути на фінансовий стан суб'єкта господарювання (товариства), зокрема, відчуження активів товариства. Більш того, цілком нормальною ситуацією на практиці є введення до складу виконавчого органу товариства довіреної особи заставодержателя для контролю за поточною діяльністю товариства та його фінансовим станом і господарськими результатами.

Також на практиці сторони одночасно при укладанні договору застави можуть укладати договори купівлі-продажу корпоративних прав із «відкладальною» умовою щодо моменту відчуження частки при невиконанні заставодавцем своїх боргових зобов'язань.

Таким чином, застава корпоративних прав містить у собі багато проблемних питань і ризиків для кредиторів, попередити і мінімізувати які необхідно вже на стадії підготовки до укладення відповідного договору.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проведене дослідження дало змогу зробити наступні важливі висновки.

- 1) Особливості застави корпоративних прав як форми забезпечення банківських кредитів полягають у тому, що корпоративні права є певним об'єктом, що має цінність, і, у разі порушення боржником умов повернення кредиту, за рахунок його реалізації можна буде компенсувати заборгованість або її частину. Проте, в силу певних правових особливостей звернення стягнення на корпоративні права, застава останніх у більшості випадків є лише додатковим забезпеченням зобов'язань боржників перед кредитними установами. Особливістю корпоративних прав як предмета застави є те, що вони поєднують різні за характером і комплексні за змістом права, як майнові, так і немайнові. Водночас, вони мають неподільний характер, так як підставою їх виникнення та існування є єдина обставина, а саме - володіння особою часткою або частками у статутному (установчому) капіталі господарського товариства. Якраз по цій причині в судовій практиці досить часто зустрічаються випадки, коли подібні права учасників визнаються такими, що не можуть розглядатися як самостійні об'єкти правовідносин, не визнаються як суто майнові права, а отже, не можуть бути предметом застави.
- 2) Відповідно до зарубіжного досвіду (а саме за англійським правом), існують три основні способи звернення стягнення на акції, переданих у заставу. Це продаж акцій (заставодержатель має право в силу закону (*implied right*) продати акції, що перебувають у заставі без необхідності звертатися за рішенням суду за умови, що договір застави був укладений в спеціальній письмовій формі «*deed*»); призначення керуючого майном (*receiver*) - заставодавець може самостійно призначити управителя у випадку, якщо таке право прямо передбачено договором застави, або звернутися до суду за відповідним призначенням; та стягнення акцій (*appropriation*) - дозволяє заставодержателю здійснювати стягнення безпосередньо, без необхідності звернення до суду за відповідним рішенням і без залучення третіх осіб.
- 3) Однією із найскладніших проблем, що виникають при заставі корпоративних прав, є необхідність внесення змін до статуту, пов'язаних із поступкою частки в статутному (установчому) капіталі на користь кредитора - заставодержателя. Іншою проблемою, що виникає при заставі корпоративних прав, є оспорювання їх майнового характеру.

Існує ймовірність визнання договору застави корпоративних прав недійсним у судовому порядку на підставі того, що закладені права не мають майнового характеру. Тим не менш, важливо враховувати і той факт, що позасудова механіка звернення стягнення (як один з найважливіших елементів концепції застави активу на користь кредитора) знаходиться в прямій залежності від готовності та бажання боржника (заставадвця) співпрацювати з кредитором. Цей підхід закріплений на законодавчому рівні і всі кредитори, по суті, несуть той же самий ризик небажання співпрацювати з боку боржника (заставадвця). Якщо цей ризик «кристалізується» і переходить в розряд доконаного факту, кредитору нічого не залишається, окрім того, як користуватися судовими методами захисту своїх прав.

- 4) Щодо ефективності застави корпоративних прав як способу забезпечення кредитних зобов'язань в Україні, можна припустити, що використання застави корпоративних прав як способу забезпечення кредитних зобов'язань позичальника, з одного боку, несе істотні юридичні ризики, а з іншого – може стати ефективним механізмом забезпечення прав кредитора за умови якісного *due diligence*, а також грамотного юридичного підходу до структурування самої угоди, орієнтованого на спрощення процедури стягнення застави у разі банкрутства та ліквідації боржника.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку юридичних інструментів для мінімізації ризиків, що супроводжують кредиторів під час отримання корпоративних прав у якості застави та забезпечення зобов'язань боржниками.

Список використаних джерел

1. Кравченко С. С. Сутність корпоративних прав / С. С. Кравченко // Адвокат. – 2009. – № 9. – С. 15-19.
2. Черничинець С. Методологія дослідження сутності корпоративних прав / С. Черничинець // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2014. – Вип. 2. – С. 127-133.
3. Івченко А. М. Правове забезпечення корпоративних правовідносин / А. М. Івченко // Юридична наука. – 2012. – № 1. – С. 46-51.
4. Симонян Ю. Ю. Правова природа корпоративних відносин / Ю. Ю. Симонян // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – Вип. 38. – С. 268-272
5. Симонян Ю. Ю. Ознаки та особливості відповідальності за правопорушення у сфері корпоративних відносин / Ю. Ю. Симонян // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 59. – С. 387-393.
6. Пелипенко О. С. Ключові ризики, що пов'язані з укладенням договору застави корпоративних прав / О. С. Пелипенко // Наше право. - 2014. - № 8. - С. 184-188.
7. Пашутіна В. Основні підходи до розуміння сутності зловживання корпоративними правами / В. Пашутіна // Юридична Україна. - 2013. - № 9. - С. 62-67.
8. Шуба Б. В. Корпоративні права і їх захист альтернативними способами / Б. В. Шуба, С. О. Юлдашев // Європейські перспективи. - 2013. - № 8. - С. 133-136.
9. Сафронова О. Розвиток організаційно-правових механізмів державної протидії корпоративному рейдерству в Україні / О. Сафронова // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. - 2010. - Вип. 2. - С. 135-142.
10. Манцуров І. Г. Оцінка економічної безпеки власності підприємства на корпоративні права / І. Г. Манцуров, О. В. Нусінова // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - Вип. 1. - С. 75-82.
11. Господарський кодекс України. Від 16 січня 2003 р. № 436-IV. З подальшими змінами // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2003. - № 18, № 19-20, № 21-22. - Ст. 144.
12. Редька Р. Практика залога корпоративних прав [Електронний ресурс] / Р. Редька // Юрист&Закон. – №17. – Режим доступу: <http://juscutum.com/praktika-zastavi-korporativnikh-prav>.
13. Плющ А. Практика залога акцій по англійському праву и праву Украины / А. Плющ, А. Николаичик // Юрист&Закон. – №17. – Режим доступу: http://www.sk.ua/sites/default/files/a_plush_a_nikolaichik_uz_140515_2.pdf.
14. Степаненко Р. Удовлетворение требований кредиторов за счет корпоративных прав в украинских предприятиях: непростая история / Р. Степаненко, Д. Марчуков // Юрист&Закон. – №17. – Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA007975.

References

1. Kravchenko, S. S. (2009). The essence of corporate rights. *Advokat*, 9, 15-19.
2. Chernychynec', S. (2014). Research Methodology essence of corporate rights. *Social'no-ekonomichni problemy i derzhava*, 2, 127-133.
3. Ivchenko, A. M. (2014). Legal support of corporate relations. *Jurydychna nauka*, 1, 46-51.

4. Symonjan, Ju. Ju. (2008). The legal nature of corporate relations. *Aktual'ni problemy derzhavy i prava*, 38, 268-272.
5. Symonjan, Ju. Ju. (2011). Symptoms and characteristics of responsibility for violations in the sphere of corporate relations. *Aktual'ni problemy derzhavy i prava*, 59, 387-393.
6. Pelypenko, O. S. (2014). Key risks associated with entering into a contract of pledge of corporate rights. *Nashe pravo*, 8, 184-188.
7. Pashutina, V. (2013). Basic approaches to understanding the essence of corporate rights abuses. *Jurydychna Ukrain'na*, 9, 62-67.
8. Shuba, B. V. & Juldasev S. O. (2013). Corporate law and protection alternative ways. *Jevropejs'ki perspektyvy*, 8, 133-136.
9. Safronova, O. (2010). Development of organizational and legal mechanisms of state corporate raiding counteraction in Ukraine. *Visnyk Nacional'noi' akademii' derzhavnogo upravlinnja pry Prezidentovi Ukrainy*, 2, 135-142.
10. Mancurov, I. G. & Nusinova, O. V. (2012). Evaluation of the economic security of ownership of corporate rights. *Formuvannja rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 1, 75-82.
11. The Commercial Code of Ukraine. (January 1, 2004). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
12. Red'ka, R. (2015). Practice bail corporate rights. *Jurist&Zakon*, 17. Retrieved from <http://juscutum.com/praktika-zastavi-korporativnikh-prav>.
13. Pljushh, A. & Nikolajchik, A. (2015). Practice pledge of shares by English law and the Law of Ukraine. *Jurist&Zakon*, 17. Retrieved from http://www.sk.ua/sites/default/files/a_plush_a_nikolaichik_uz_140515_2.pdf.
14. Stepanenko, R. & Marchukov, D. (2015). The satisfaction of creditors' claims at the expense of corporate rights in the Ukrainian companies: uneasy history. *Jurist&Zakon*, 17. Retrieved from http://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA007975.

KUTSENKO Dmytro Mykolajovych,

Lecturer, Department of criminal subjects,

East European University of Economy and Management, Cherkasy

LEGAL FEATURES OF CORPORATE RIGHTS USE AS LOAN SECURED: THREATS TO CREDITORS

Abstract. Introduction. Corporate disputes in the case remains one of the most interesting categories of cases considered by the courts. To date, the share of corporate disputes, among other civil cases is not very high. However, such cases are significantly relate to a large number of different number of participating institutions of law that gives special importance to corporate conflicts among civil disputes. Furthermore, there are still a number of problems in practice conflict resolution associated with the transition of corporate rights and transfer them to bail. **Purpose.** The article is to identify risks arising to lenders through domestic legal aspects of the transfer of corporate rights as collateral. **Methods.** Comparison, analysis and synthesis, induction and deduction, methods of structural and functional analysis, legal simulation, systematic method. **Results.** It was established that the use of corporate rights as collateral can be quite risky for lenders. Risks and characteristics that accompany the process of implementation of corporate rights that were transferred as collateral, in domestic economic and legal realities are identified. The international experience of pledge of shares (on example on the British practice) is studied. Legal aspects of the transfer of the collateral in the charter capital of a limited liability company (LLC) in Ukraine are concretized. **Originality.** The list of risks in the legal plane, accompanying the procedure using corporate rights as collateral is offered. The features of the transfer of pledged shares and stakes in companies with limited liability are identified. British practice features of foreclosure practices for shares pledged are concretized. **Conclusion.** The feature of corporate rights as collateral is that they have complex nature within the meaning of law, as proprietary and non-proprietary. However, they have indivisible character, as the basis of their appearance and existence is the only circumstance – namely individual ownership share or shares in the authorized (founding) capital business partnership. According to international experience (such as under British law), there are three main ways to foreclosure of the shares pledged. They are: the sale of shares (the mortgagee is entitled by law (implied right) to sell the shares that are pledged without the need to apply for a court decision, provided that the security agreement was concluded in a special writing «deed»); destination manager property (receiver) – mortgagor may itself appoint the trustee if such right is expressly provided in the contract of pledge, or apply to the court for the relevant purpose; and recovery actions (appropriation) – allows the mortgagee to exercise penalties directly without having to apply to

court for appropriate decision and without the involvement of third parties. Use bail corporate rights as a way of providing credit obligations of the borrower, on the one hand, carries significant legal risks, and on the other – can be an effective mechanism for ensuring the rights of the creditor on condition of qualitative due diligence, as well as competent legal approach to structuring the transaction, based for facilitating the recovery of collateral in case of bankruptcy and liquidation of the debtor.

Keywords: *corporate law; mortgage; lender; company; event; risk; collateral; authorized (the initial) capital.*

*Одержано редакцією: 11.02.2016
Прийнято до публікації: 17.02.2016*

УДК 658.14 (330.11)

МОЙСІЄНКО Анна Василівна,

аспірант, кафедра менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

УПРАВЛІННЯ ЗАГРОЗАМИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

У статті досліджується проблема прийняття управлінських рішень, які б дозволили мінімізувати негативний вплив загроз економічній безпеці підприємств. Дане питання здебільшого залишається поза увагою вітчизняних науковців, тому його подальше вивчення є актуальним. Метою є проаналізувати наукові джерела з даного питання та запропонувати дієвий механізм управління загрозами. В процесі дослідження виявлено, що забезпечення економічної безпеки готельно-ресторанного бізнесу потребує комплексного підходу та включає в себе забезпечення інформаційної, кадрової та фінансової безпеки підприємства. В статті проаналізовано поетапне застосування заходів безпеки та пріоритетні сфери захисту підприємства готельно-ресторанного бізнесу.

Ключові слова: *економічна безпека; готельно-ресторанний бізнес; загрози; режим безпеки; заходи безпеки; підприємство.*

Постановка проблеми. Процес глобалізації призводить до взаємодії економічних та політичних систем. Значення та роль туризму в наш час для розвитку економіки держав, задоволення індивідуальних потреб особи, взаємозбагачення соціальних зв'язків між країнами неможливо переоцінити. Тому сучасний етап розвитку вітчизняного туризму має бути зорієнтований на розширення внутрішнього ринку туристичних послуг. Вирішення цього завдання можливе лише за умови забезпечення якісного обслуговування туристів, а саме якості готельно-ресторанного сервісу.

В умовах розвитку країни готельний бізнес стає дієвим засобом формування ринкового механізму господарювання, надходження значних коштів до бюджету, створення високооплачуваних робочих місць, з одного боку, а з іншого – покращення якості життя українських громадян [5, с.70].

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає змогу виділити таких вітчизняних та зарубіжних науковців, які займалися дослідженням даного питання З. Варналій, В. Микитенко, С. Покропивний, А. Соснін, Н. Стельмашук, Н. Внукова, М. Єрмошенко, Є. Картузов, Н. Іванченко, В. Лугова, Б. Купчак, С. Омельчук, Л. Томаневич та інші. На сьогоднішній день існує значна кількість досліджень, які стосуються забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання, проте питання безпеки саме готельно-ресторанного бізнесу залишається відкритим.